

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

Str. Baron L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON: 1-77

Éjeli telefon (nyemna) 2-02

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	150 Lej
Félévre	600 „
Negyedévre	320 „
Egy órára	110 „

X évfolyam 21. szám

1929. január 26. szombat

5689. év Söbat 14.

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Amnesztiát!

Amnesztiát Helek óta nagy keletje van ennek a szónak. Egyre több és több ember avatja jelszavává s az ország csak nem valamennyi városában bizottságok alakultak, hogy a kormánytól az amnesztiát kérésre adják. A nézeteltérmető *Casto-Pora* a humanizmus romániai ügyessé harcolt korát megszégyenítő irítségességgel utazza be az egész országot, hogy tollal és élő szóval siessen segítségére azoknak, akik politikai meggyőződésükért évek óta szenvednek a börtönökben.

Tegnap Kolozsváron is megalakult az amnesztiá-bizottság. Tanárok, orvosok, ügyvédek, mérnökök, szabad foglalkozást űző más intellektuális és munkások meglepően nagy számban sorakoztak fel a hallgató közgyűlésen, jelölül annak, hogy a közvélemény osztatlan kívánsággal várja a kormány kegyelmi gesztusát.

A kormány — pedig hallgat. Némán is rojtalmesen hallgatja agyon ezt a kérdést, amelynek rendezését kormányra kerülése előtt többször is beígérte. Anyira hallgat, hogy a napról-napra garandával érkező belső és külföldi memorandumok is még egy fejbiccentéssel sem felel. Nein mondotta azt, hogy nem akarja az amnesztiát, de azt sem mondotta, hogy gondolkodik rajta és hogy mikor avatja megvalósítván. Értelmetlen és nem egyeztethető össze a nemzeti pártok elvi programjával. A nemzeti pártok maguk tudják a legjobban, hogy a politikai bűnök megítélésén milyen relativ. Néhány esztendő távolságából egészen másképp festenek a dolgok s ezért szűk az a modern állampolgár életében, hogy minden nevezetes alkalmat politikai amnesztiát kibocsátásával legyen emlékeztetése. Ha valahol királynak, vagy köztársasági elnöknek születésnapja van, vagy az országnak jubileumi ünnepe, megnyitják a börtönkaput a politikai foglyok előtt. Ami egyébként egészen természetes is, hiszen a bűn keze köelve van az itélethezatalnál, holans volens — kénytelenek szigorú a törvény belülihez ragaszkodni s éppen ezért nyul a szuverén hatalom, vagy a kormány a törvények betűnél tágabb perspektívájú emberi és emberséges belátás alapján az amnesztiát jogához.

A rendtörvény és az ostromállapot alapján a hadbíróóságok ezrével kellett elítéljék az eljűk kerülő vádlottakat s így alott első az a helyzet, hogy a különböző fegyházak és börtönök tömve vannak olyan emberekkel, akiknek egyetlen bűnük, hogy olyan eszméket propagáltak, amelyek a határokon túl bizonyos polgárjogot, sőt valamelyes védelmet is nyertek. Külföldi konferenciákon, diplomáciai összejöveteleken és külpolitikáiban a román állam képviselői a szót használták és a fehér asztalnál is nem egyszer olyan emberek mellé kerülnek, akik ha az ostromállapot idején történetesen Romániában éltek volna, most kilenc-tíz évi fegyházbüntetéssel vállukon a dollánai fegyházban poshadhatnának. Elhelyezett azonban kereskedelmi és egyéb természetű megállapodásokról tárgyalnak a román állam képviselőivel. Van ebben valami paradoxonszerű, ami minden argumentumnál jobban belevilágít az amnesztiát-kérdés egész komplexumába. A fegyházak és börtönök tele vannak politikai vétkekért vezekelő munkásokkal és intellektuálisokkal. Van-

nak, akik megszámlálhatatlan hosszú esztendő óta sorvadnak a börtönök gyilkos levegőjében. 1907 óta országok dőltek romba és új országok születtek, eszmék és hitok mérkőztek meg egymással, de a fegyver-telepeken akadnak még emberek, akik az 1907 évi parasztlázadásban viselt szerepük miatt mai napig is raboskodnak. És ugyanez a helyzete-

az elmúlt rezsim hirbeid kommunista pártjából kifolyólag elítélteknek is, akikről a jelenlegi kormány miniszterelnöke és belügyminisztere jelentették ki nem is olyan régen, hogy többnyire mesterségesen inszenzált justiciamordok áldozataiul estek.

Nincs tehát jogosabb kívánság mint az, hogy a kormány váltsa be ígérteit.

nyissa meg a börtönök kapuit a politikai foglyok ezrei előtt. Nem kell tőlük féltetni az államot és a társadalmat, mert a feifordulástól és forradalomtól ugysem a börtönök lakatai, hanem egyedül a szociális törvényhozás és az általános életstandard emelése menti meg a társadalmat.

Hatalmas kommunistatüntetés zajlott le a német birodalmi gyűlés termében

Berlin, jan. 25. — A birodalmi gyűlés mai ülésén a többség elvetette a kommunista azon napirend indítványát, hogy a holnapi ülés napirendjére tűzzék ki a munkanélküliek és a páncélos erkölcök építésének kérdését. A napirendi indít-

vány szavazásra bocsátásakor a karzó kommunista tüntetők zajongni kezdtek és — Munkát és kenyeret — kiáltásokkal a gyűlés rendjét megzavarták. A fehér zészlokat lobogtató kommunistákat a teremszolgák ki akarták

a karzóról vezetni, mire a tüntetés még hangosabbá vált. A teremben lévő kommunista képviselők tapsoltak a tüntetőknek s maguk is kiáltoztak össze-vissza. Az elnök erre a birodalmi gyűlés ülését idő előtt berokesztette.

Nincs többé ellenzéki párt Jugoszláviában

Két horvát lap beszüntette megjelenését. A belgrádi belügyminisztérium a névviselést reformálja. Sándor király újabb nyilatkozata a „szükségességéről”

Belgrád, január 25. A belügyminisztérium ma felosztatottként jelentette ki a független demokrata pártot a radikális néppártot, a balkáni parasztpártot és a szociáldemokrata pártot. Intézkedés történt a pártok irattárának és pénzkészleteinek szembavételére.

Zombori jelentés szerint a fősúpán ma felosztatta az Országos Magyar Pártot. A német pártot még nem osztatták fel.

Zágráb, január 25. A „Narodni Val” és „Hrvat” c. napilapok a horvát parasztpárt sajtóorgánumaik tegnap bejelentették olvasóiknak, hogy a szabad hírszolgáltatás hiányára való tekintettel egy időre beszüntetik megjelenésüket.

Belgrád, január 25. A lapok közlése szerint a belügyminisztériumban törvénytervezetet dolgoznak ki, amely kötelezőé kívánja tenni, hogy az ország lérfi lakossága saját keresztnevével kívül atyja keresztnevével s a nők férjük vezetéknévén kívül saját családi vezetéknevüket is használni kötelesek.

London, január 25. A Reutter távirati iroda tudósítója beszélgetést folytatott Sándor, jugoszláv királlyal, aki a kihallgatás során adott intervjújában rámutatott arra, hogy végveszedelemtől akarta megmenteni az országot, amikor a jelenlegi szélsőséges kormányzati formához nyult. A korona és az új kormány legfőbb feladatának tartja a belügyek teljes

rendezését. Sándor király egyébként az is hangoztatta, hogy a jelenlegi miniszterelnököt maga Radics István is ajánlotta kevéssel halála előtt a királynak miniszterelnökségre.

Páris, január 25. A „Le Temps” vezető cikkben foglalkozik a jugoszláv-olasa kérdéssel. Ugylátszik — írja a lap, — hogy a f. hó 27-én lejáró egyezmény meg hosszabbítása tekintetében az új jugoszláv kormány részéről nem fognak nagyobb nehézségeket támasztani. A két szomszédos állam viszonya és együttműködése valószínűleg a régi marad. Ehez azonban szükséges az is, hogy Romániában se lépjenek fel újabb szélsőséges követelésekkel Jugoszláviával szemben.

Ujra ellentmondó hírek érkeznek a kölcsönről

Angol ellenakció húsította meg utolsó pillanatban az aláírást? Ujra előtérben a népszövetségi kölcsön terve

(Bucuresti-Bukarest, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kölcsön ügyében ma újra kaotikus lett a helyzet. Mig kedden és szerdán a kormányhoz közelálló körök még teljesen befejezett ténnyről beszéltek a párisi tárgyalásokról, addig ma újra egymásnak ellentmondó hírek érkeznek. Az újabb események a kormányt is új helyzet elé állítják, aminek legfőbb bizonyítéka, hogy a kormány a mai minisztertanácsot megrint elnapolta. Egyes verzők szerint angol ellenakció húsította meg az utolsó percben az aláírást, egy más verző szerint a kormány szívesen látja a párisi tárgyalások sikertelenségét, mert inkább választja a Schröder-bankház ajánlatát, amely abban a pillanatban, mihelyt a párisi tárgyalások megszakadnak, harmincmillió dollár előleget hajlandó folyósítani a lei kurzusának fentartására és a Népszövetségen keresztül a francia ajánlatnál

lényegesen kedvezőbb feltételek mellett nyújtana kölcsönt. Nincs azonban kizárva az sem, hogy a kormány a börzéspespekuláció megakadályozása céljából tendenciózusan lánszíroz pesszimista híreket a kölcsön ügy állásáról.

Párisi jelentés szerint a kölcsöntárgyalások még mindig folynak. Monel, a Francia Bank kormányzója tegnap reggel repülőgépen Londonba utazott az ottani érdekeltségekkel való tárgyalásra és ma délelőtt visszaérkezett Párisba, ahol délelben folytatni fogja tárgyalásait Popovici pénzügyminiszterrel és a bankkonzorcium megbízottaival. A kölcsönt — a Radar információja szerint — Amerikában 88-as, Franciaországban és Angliában 90-es árfolyamon fogják kibocsátani. Összege aligha lesz több a korábban megállapított 61 millió dollárnál vagyis körülbelül 10 milliárd lejnél.

A kormány tegnap két táviratot kapott

Popovicitól, aki részletes információt adott a tárgyalásokról, amelyek „minden huzavona ellenére a befejezéshez közelnek”.

A bukaresti lapok magánértesülései fenti jelentésekkel szemben kedvezőtlenek a kölcsönre, illetve azt a látszatot keltik, mintha a kormány nem is akarná a Blair-csoporttal a kölcsönt megkötni ha nem inkább a Népszövetségen át akarná szanálni az ország pénzügyeit. Párisi magánjelentések szerint a feltételek, amiket a Blair-csoport állít, nagyon kedvezőtlenek.

Hivatalosan jelenti a Radar, hogy megindultak a tárgyalások a svéd gyufatröszt kölcsönéről is. A svéd pénzcsoport hajlandó megadni a 32 millió dollárt, de csak abban az esetben, hogy ha a stabilizáció megtörtént a tárgyalás alatt lévő kölcsön segítségével.

A jövőben csak azok nyerhetnek professzionista soffőrigazolványt, akik autóműhelyben tanoncoskodtak

Három kategóriára osztják az autóvezetőket

Csuj-Kolozsvár, jan. 25. (Az Uj Kelet tudósítójától) Igen sok panasz hangzott el a zutóbi időben az elen hgy a soffőri pályát rendkívül sok meg nem felelő ember lepte el. Egy 3-4 hetes kurzus

Abdul Hamid

elegendő ahhoz, hogy bárki letehesse a soffőr vizsgát és az évenyben levő közlekedési törvények nem gátolták meg abban, hogy autót vezessen. Ez magyarázata annak, hogy egyedül Kolozsváron a vizsgázott soffőröknek 70-80 százaléka állás nélkül van, a szakképzett mechanikus soffőrök, akik kevesen vannak, teljesen elvesznek a munkanélküli újdonsült autóvezetők tömegében. A baj oka az hogy az eddigi törvények nem tették különbséget soffő és soffőr között. Minden autóvezetőnek egyforma hajtás engedélye volt. Ennek az elvult eljárásnak lett következménye az, hogy egyik-másik soffőr az országot kilős közepén könnyebb természetű motorhibát nem volt képes kijavítani. Az utóbbi időben gyakran előfordult autóbalesetek és szerencsétlenségek nagyrésztben a soffőr szakavatatlanságának tulajdoníthatók.

Több intervenció eredményeképpen a munkaügyi miniszterium a Monitorul Oficial 207 számában közzétett rendelkezéssel képsítéshez kötött iparágak oktatását az autóvezetést. Ezzel a miniszterium azt akarta megakadályozni hogy gombamódra elszaporodott 4-5 hetes soffőrképző kurzusok ne omthassák tovább is 5-6 ezer lej tandijért az újdonsült autóvezetőket.

A miniszteri rendeletnek még nem készült el a végrehajtási utasítása és ezért

a kolozsvári ipartestületnek támadt az az iniciatívája, hogy kidolgozza a végrehajtási utasítást. Erre a célra bizottságot állított össze, amely a következő hatósági személyekből állott: Modován Antal ipartársulati elnök, Varga Sándor városi anácsos., Tatay Sándor iparkamarai titkár, Chifor János rendőrigazgató, dr. Cecian ipartársulati ügyész, Anca iparhatósági főnök és Binder a munkaügyi felügyelőség kiküldöttje. A

Vörös szultán

bizottság következő végrehajtási módosítást dolgozta ki:

Soffőrvizsgára a jövőben kizárólag olyan egyének jelentkezhetnek, akik az autóvezetés és autókészítés mesterségét két éves rendszeres tanckodás után szakkerüleg kitanulták és az iparhatóságtól erről felszabadító könyvet is nyerték. A két évi tanonckodási idő alatt az illető soffőreljöllet soffőrtanoncnak a tanonckodás után, a tanonckodási idő, valamint az autóvezetővizsga letétele után az illető a soffőrség címét kapja, Csak három éves soffőrség nyerheti el a soffőrmester címet és ezáltal már az iparhatóság által fel van jogosítva a soffőrtanoncok szegődtetésére is.

Elsősztályú soffőrmestereknek lezárnyalvánva és nyilvántartva az ipartestület által azok az autótulajdonosok, akiknek műhelyeiben a soffőrtanoncok két évi tanonckodási ideje alatt nemcsak az autóvezetést, de az autójavítást és szakszerű kezelését is elsajátíthatja. Másodosztályú soffőr-mestereknek lesznek nyilvántartva mindazok a soffőrök, akik hajtási igazolvány birtokosai és a szkmában három éven keresztül meg

szakítás nélkül mint soffőrök működtek. A bizottság elhatározta, végül azt is, hogy felterjesztéssel fog élni a belügyminiszteriumhoz, hogy országos érvényvel rendelje el a rendőrprefekturák mellett működő soffőrvizsgázató bizottságoknak, hogy a jövőben háromfajta hajtási bizonyítványt bocsássanak ki a levizsgázott autóvezetőknek. Azok a soffőrtanoncok, akik elsősztályú mestereknél, vagyis autójavító-műhelyekben szabadultak fel, — Hajtási igazolvány mechanikus professzionista soffőr részére — című igazolvány, akik másodosztályú mestereknél szabadultak fel — Hajtási igazolvány, professzionista soff

főr részére — című, végül azok, akik az autóvezetést nem szakszerűen tanulták ki, vagyis nem tanoncoskodtak és csupán az autótól kezelést tanulták meg — Hajtási igazolvány amatőrssoffőr részére — című igazolványt nyerhetnek el. A legutóbbi kategóriába tartozó soffőrök természetesen nem lesznek fljogosítva arra, hogy fizetéses állást foglaljanak el és kizárólag saját autójukat vezethetik.

Az ipartestület ezal az iniciatívájával egy igen indokolt és időszerű problémát oldott meg, amelyet egyébként az összes modern államokban már régen megvalósítottak,

Egy tizenhétéves berlini fiu lelötte öccsét és öccsének egyik barátját

Berlin, jan. 25. A Wilmersdorf városrész egyik villájában tegnap Friedlander Manasse 19 éves fiatalember a

pompás kiállítású keleti dráma

viszálykodás hevében lelötte öccsét. A 17 éves Waldemart ugyszintén az öccsének segítségére siető szntén 17 éves Földes Tibort, Földes Imre író berlinben élő fivérének fiát. A gyilkos ezután önként jelentkezett a rendőrsé

gen. Az esetet úgy adta elő, mintha tetét önvédelemből követte volna el. A rendőri vizsgálat megállapította, hogy a gyilkos vallomása nem felel meg a valóságnak és a helyezini szemle után előzetes letartóztatásba helyezte a gyilkos fiatalembert. A Friedlander család a háboru befejezése után Oroszországból vándorolt be Németországba,

a CORSO-filmszínházban.

A Bécs melletti leány-nevelőintézet misztériuma

Egy 15 éves leány hatodszor követett el öngyilkossági kísérletet, miután halálba kergette 16 éves „barát”-ját

Bécs, jan. 25. A Wieselburg melletti Weinzielben levő leánynevelő intézetben feltűnő szerű kettős öngyilkosság történt. Egy 14 éves és egy 15 éves leány növendék az intézet második emeletéről az udvarra vetette magát és súlyos sérüléseket szenvedtek.

Megállapították, hogy a 15 esztendő S. Antonia biztatására történt a tragédia. S. Antonia már öt ízben követett el öngyilkosságot. Két ízben a Dunába ugrott, kétszer világító gázzal akarta magát megmérgezni. Legutóbb egy hercasi szállodában 16 éves „völégényével” akart öngyilkos lenni. Amikor a kórházba akarták őket szállítani, a leány barátja az épület harmadik emeletéről leugrott és meghalt. A leány, mikor megtudta, hogy fiatal barátja meghalt, megesküdött, hogy az év végéig követi a halálba.

A terhelt fiatal leány a 14 éves K.

Antoniával amint az a nevelőintézetbe került, jó barátságot kötött és addig biztatta, míg elhatározták, hogy a már ötször öngyilkosságot megkísérlő leány nevenapján együtt mennek a halálba.

A két leány az öngyilkossági kísérlet napján a legjobb hangulatban volt. Este tíze óra felé, amikor a legtöbb gyermek már lefeküdt, a két leány kiszökött a hálóteremből, egymásután átvették magukat az ablakon és lezuhantak az udvarba. Amikor a többiek felfogták, mi történt, már késő volt. Csak a két öngyilkos kiállítását hallották, amint utolsó üdvözlésüket küldték feléjük. Az egyik leány levelet hagyott hátra, amelyben azt írja, hogy lelki elhagyatottság miatt akar meghalni.

A két öngyilkosjelölt ugyan súlyos sérüléseket szenvedett, de életben fognak maradni.

Az amerikai jiddis szintársulat európai turnéja

Főszereplők: Anna Jacobowitz és Hymann Jacobowitz.

Előadások Nagyváradon:

A Városi Színházban:

Január 28 (hétfő) este 8¹/₄-kor:

A VILÁG ANYJA
(Die Mame fin der Welt.)

Január 29 (kedd) este 8¹/₄-kor:

Pénz, szerelem, nyomoruság.
(Geld, Liebe, Sande.)

A Heymann Szinkörben:

Jan. 30 (szerda) este 9¹/₄-kor:

Egy éjszaka szerelme
(Die nacht fin Liebe.)

Jan. 31 (csüt.) este 9¹/₄-kor:

SERKE KOZÁK.
(Serke Kossak.)

PHILIPS
MINIWATT
B403

PHILIPS
HANGSZÓRO
TERMÉSZETES ÉS
ERŐS HANGU
IZLÉSES

Kar...
megje...
A...
k...
besz...
tur...
hogy...
keft...
szid...
tasa...
jogr...
zat...
Kar...
lala...
most...
vilá...
A...
köe...
író...
Emléksze...
lék kezemből...
vét, amit oly...
Aus Halbe...
Aus den V...
a művek, az...
kazzam. Tal...
legottam...
mintha és...
a chéderből...
hajlékomon...
nem törőd...
csak avval...
szan fizess...
Véletlenül...
jámi hierol...
ter a közse...
gyakban is...
ben találta...
Nézi...
ha úgy...
moderacok...
bacht, vagy...
S. Kohutot...
En el...
Kottman szit...
ha unatnak...
Az én omá...
Szerezi, miké...
— Száz...
uattal Nagy...
Neki fures...
háziamat ne...
és édesked...
bün volt má...
és szépséges...
dig szenved...
járnia. Diad...
akkor, ha v...
besurat ki...
Szerelem...
gény ifju g...
sok jatrka...
a szegény i...
omult be a...
hált” és az...
Nem tud...
a radikális...
nem voltak...
meg a róko...
— Ide há...
at a Franz...
szért, mert...
a asidókat...
— Látod...
hagytam ab...
szálnak ben...
is?
Ebben le...
fogása. Cs...
elől felszab...
nek letke m...
rethogés a...
modern irod...
vezették. N...
szikrát ke...
sokat akart...
simogató bó...
Akkor jött...
autatda a sz...
az igaz zsid...
keze soha ro...
akinek mind...
fertőzött. E...
rajzolt, nem...
nem elme...
írt. Ahogy

Karl Emil Franzos világhírű regénye „A pojáca”, megjelent magyar nyelven az író halálának 25 éves évfordulója alkalmából

A budapesti Menorah könyvkiadó vállalat, amint arról már beszámoltunk, nagyszabású kulturális akciókat indított meg az utóbbi években, melyek közül a legjelentősebb az a zsidó világirodalom remekait magyar nyelven kiadja. A zsidó irodalmi művészet legcsodálatosabb sorozatos kiadásában fogadják megjelenteni. Az első sorozat könyvei között fogadják megjelenteni Karl Franzosnak, — akinek halála huszonötödik évfordulóját most ünnepli kegyelettel a zsidó világ — legnépszerűbb regénye, „A pojáca”. Ebből az alkalmából közöljük alább a kiadó zsidó író portréját.

Elékeszem, gyermekkoromban kivétel nélkül Karl Emil Franzos könyvét, amit olyan nagyon szerettem olvasni. „Aus Halbesien”, „Vom Don zur Donau”, „Aus den Vogesen” — ezek voltak azok a művek, amik elől az iskolában elhúthattak hozzám. Talmudi műszoik között rejlettek. Utóbban olvastam őket, mintha és ma is között, vagy amikor a chéderből hazamentem, otthon nyitrai lelkemmel, egy öreg házaspárnál, akik nem törődtek a lelki tisztaságommal csak azért, hogy minden este két ponton fizessen a két nagy ezüstdarabot.

Véletlenül egyszer bejött hozzám valami hírvél egy rokonnal, tekintélyes ember a községben, talmudikus és a világban is járatos és véletlenül a kezemből talált az egyik könyvet.

— Nézd, fiam — szólt nagy jóakarattal — ha úgy érzed, hogy olvasnod kell a műveket, akkor olvasd inkább Auerbachot vagy Komperdet, vagy a prágai S. Kohutot.

— En olvastam már azokat — mondtam szinte hűbábóan, de mit tegyek, ha unalmasak?

Az én emberem sehogysem tudta megérteni, miképp lehetséges ez.

— Százszekret mulattat és épen téged unatlat! Nagyot furcsa dolog.

Neki furcsa volt, hogy az én fiatal fanatizmat nem tudják meggyeregni azok az édeskedves történetek, amelyekben bűn volt másnak lenni, mint rajongónak és szépségesnek. A zsidó embernek mindig szorvadtne kellett, gőnyedten kellett járnia. Diadalmas is volt a zsidó, de csak akkor, ha választófejedelmét, vagy a főúrunkat ki tudott segíteni pénzzavarából. Szerelmek is diadallal végződtek. A szegény ifjú gazdag leányt szeretett meg, a sok intrika és családi bonyodalom után a szegény ifjú a végén mégis győztesen került be a gazdag házába. „partet csinált” és az eset boldogsággal végződött.

Nem tudom, honnan vettem már akkor a radikális gondolatot, de ezek a mesék nem voltak nyemre. Azt mondottam még a rokonnak:

— Ide hallgasson, Mordche hácsi, én csak a Franzost nagyon szeretem olvasni azért, mert olyan bátran mér kritikálni a zsidókat.

— Látod, ez nagy hibája és én azért ragytam abba. Nem elég ha kívülről kritikálnak bennünket, miért még belülről is?

Ebben benne volt az akkori idők fel-fogása, Csupa féltékenység, az elnyomtatás elől felszabadult ember félszesege, aki nek lelke még nem jött egyenesbe, csupa rethegés a „schilud hasém” miatt. A zsidó modern irodalmat is ezek a szempontok vezették. Nem a zsenialitást, az isteni szakrát keresték, nem emberi ábrázolásokat akartak, hanem az erkölcs szelid simogató bódulatát.

Akkor jött Karl Emil Franzos és megmutatta a szép karaktert és a hitványt, az igaz zsidót és az álnokot, azt, akinek keze soha rossza nem cselekedett és azt, akinek minden szava hazugság által volt fertőzött. Embereket látott, embereket rajzolt, nem tendencia vezette a tollát, nem eljátszott és nem magvarázott. Irt. Ahogy művészek írnia kell előbb

egyikbe külön lelket lehelni, de úgy, hogy legyen e lélekben valami az alkotóból. Nem volt mindjárt nagy tábora. Lassan érnek a jó gyümölcsök, mondja egy keleti közmondás és Karl Franzos zsenijének gyümölcse sokáig érett. Olyan műveket termelt, amelyeket ma, halála után huszonötödik évfordulóján is szívesen olvasnak eredetiben és a legkülönbözőbb fordításokban.

1849-ben született egy bukovinai faluban. Apját korán elvesztette és rokoni támogatással Csernovitzba került a gimnaziumba, ahol kemény konturokkal megrajzolta, színekkel felfrissítve, hussal plasztikussá tenni, mind-náziumba, amelynek elvégzése után Bécsbe jött joghallgatónak az egyetemre, majd Grácba ment, de itt a radikális álláság egy manifesztuma miatt, amit ő is aláírt, lázítás címén perbe fogták. Később a közgazdasági pályára lépett, de ezt abbahagyva, teljesen az irodalomnak szentelte idejét. Heineról írott jellemzésében tünt fel először irodalmi körökben, akik minden további munkásságát sze-

rettel figyelték és nem tartott sokáig, hogy Karl Franzos nevét a nagyközönség is megismerte. Első munkái a „Neue Freie Presseben” jelentek meg, alig volt több tizenkilenc évesnél akkor. A kritikuskok ajánlották, hogy mielőtt alkalma lesz erre, tegyen nagy utazásokat. Mielőtt alkalma nyílt volna, valóban utazgatni is kezdett: beutazta a Balkánt, Egyiptomot és Kisáziát és olyan leírásokban számolt be impresszióiról, amiket még ma is, a sokban megváltozott viszonyok ellenére újra kiadnak. Van egy műve, „Suggestion und Dichtung”, amely a mai modernnek szerint a legjobb pszichológiai alkotások egyike.

„Aus Halbesien” című munkáját tizenöt nyelvre fordították le. Hasonló sikere volt a „Die Juden von Barnow” című kötetével, amelyből az elmúlt nyáron közzétett az Uj Kelet néhány novellát. Három regénye közül („Moschko von Parma”, „Judith Trachtenberg”, „Der Pojacz”) a „Pojáca” című magaslik ki. Ezt a regényt abban a korban írta, amikor a művész már túl van a szenvedelmek határvonalán, amikor a teljes lehangoltság és tisztálátás vezeti a művész zsenijét. Ebben a regényében Franzos a legzsidóbb. Megmutatja benne a zsidó tragédiát azé a zsidót, aki igyekszik kitűnni a gettóból, akinek a lelket átfűti és átháborgatja egyfelől az ambíció, hogy nívós emberi életet éljen, másrészt a fájdalom, hogy a sors ilyen mértékkel súj-

totta. Egy nép tragédiája van felvázolva ebben a regényben. A művet a költő halála után adta ki felesége és most szerencsés választás következtében elsőnek került ki magyar nyelven is.

Franzos ereje a jellemek erős, biztos megrajzolásában rejlik és az elbeszélés kellemes folyamatosságában. Kikerekíti, bölcsen visszahajlítja az eseményeket kiindulásukhoz, az elbeszélésnek ebben a technikájában is művész. Vannak mondatai, más nyelven alig visszaadhatók, amikben bámulatos könnyedséggel hozza felszínre a legszebb gondolat-gyöngyöket.

Művészetét a könnyedség karakterizálja. Az a megérezhető, de alig megvározható valami, ami nem tűri meg a kihangsúlyozott tendenciát, sem az okoskodást. A tendencia egyik atributeuma az igaz művészetnek: ebből adódik, ebből jön létre. De aki leül tendenciával alkotni, lehet nagyon ügyes nagyon képzett ember, de művész soha.

Karl Emil Franzos művész volt. Irásaiából tendenciákat olvastak: minden korszak a magáét. Huszonöt éve, hogy meghalt és halála után hányszor változtak a tendenciák! De művészetének derűje átfénylött mindezekon. Aki ma olvassa, izzig-vérig költő munkáját olvassa a zsidót, aki az első között hirdette a lelki gettó alóli felszabadulást.

Szabó Imre

Befejeződött a bizonyítási eljárás az Erdélyi-pörben

Szombaton kezdődnek a perbeszédék. Rábizonyították Erdélyire a bizonyítványhamisításokat

(Budapest, január 25. Az Uj Kelet tud.) A hónapok óta tartó és szenzációs tárgyalásokban bővelkedő Erdélyi-pörben tegnap befejezték a bizonyítási eljárást. Ezt megelőzőleg még a per folyamán eddig nem ismertett iratokat olvasták fel. Egyik ilyen irat a Madách-gimnázium igazgatóságától származik és azt bizonyítja, hogy Erdélyi Béla ottan nem tett érettségi, sőt meg sem kísérelte az érettségi letévesztést.

Ezután a berlini egyetem átiratát olvasták fel, amelyben értesít a budapesti törvényszéket, hogy Erdélyi az egyetem egyetlen fakultásán sem szerzett diplomát.

Erdélyinek tehát, amint ezek az átiratok bizonyítják, úgy az érettségi bizonyítványa, mint a diplomája hamis. A berlini egyetemre is hamis érettségi bi-

zonyítvánnyal vétette fel magát. Ezután még a millstatti rendőrség vezetőjének és egy Millstattban kihallgatott tanúnak jelentéktelen vallomását olvasták fel.

Végül pedig Mandel Ferencné szabónő, a per utolsó tanuját hallgatják ki, aki arról tesz vallomást, hogy Forgács Anna gyakran használt narkotikumot és a retiküljében is hordott kokaint és veronált.

Schadl elnk ezután fölvetette a kérdést a felekekhez a bizonyítás kiegészítése ügyében. Az ügyész meg volt elégedve az eddigi bizonyítási anyaggal, a védő azonban hosszas előterjesztés kíséretében a bizonyítás kiegészítésének elrendelését kérte. Gál védő mindennekellót az elhangzott orvosi vélemények felterjesztését kívánta az igazságügyi orvosi tanáshoz. Ezt az ellenőrzést korcsmai verekedések

esetén is el szokták fogadni, — mondta a védő — amál fontosabb ebben az esetben, mikor a halál okának megállapítása körül egymásnak ellentmondó orvosi vélemények vannak, kielégítő magyarázatot az igazságügyi orvosi tanácstól kérni. Ezenkívül a bizonyítás kiegészítését kérte más pontokban is, melyeket részletesen sorolt fel.

A bíróság tízperces tanácskozára vonult vissza, ami után Schadl elnök felolvasta a büntetőtanács döntését, mely az eddigi bizonyítási anyagot elégségesnek tartja a per tárgyát képező cselekmény elbírálására. Gál védő a bíróság határozata miatt semmisségi pávaszt jelentett be. Schadl elnök ezután a tárgyalást bezárta s a következő tárgyalási napot, amelyen az ügyész tartja meg vádbeszédét, szombatra tűzte ki.

Az influenza terjesztője: az emberek lelkiismeretlensége

Madridban naponta száz uj spanyol megbetegedés történik. Budapesten is sok az influenzás beteg

Madrid, jan. 25. A spanyol fővárosban naponta átlag száz újabb spanyolnáthás megbetegedést jelentenek. Az állami és magánintézmények egy harmada beteg. Több iskolát be kellett a járvány miatt zárni.

Londoni jelentés szerint az influenza-járvány Angliában sem gyengült. Az emberek még mindig tömegesen dölnék ágnak, uuy, hogy csaknem valamennyi nagyüzemben komoly zavarok álltak be. Egyes irodákban és üzletházakban az alkalmazottaknak több mint a negyedrészé otthon fekszik.

A hatósági orvosok megállapításai szerint könnyen eljéhet venni az influenza terjedésének, ha az emberek lelkiismeretesebbek volnának. Az orvosok szerint mindenki érezze embeberítő kötelességének, hogy csak a zsebkendőjébe tüsszentsen. Megalapították az

orvosok, hogy ha valaki tüsszent, 14 méternyi körzetben veszélyeztetik a többi emberek egészségét. Ha tehát zsufolt helyen, így például villamosban, vagy egy kisebb boltban tüsszent, egész sereg embert fertőz meg.

London és Glasgow Anglia leginfluenzásabb városa. Ebben a városban a leg-súlyosabbak az influenzaesetek. Eddig ott több mint ezer embernek az influenzája fajult tüdőgyulladásá.

Budapesti jelentés szerint az influenza megbetegedések Budapesten is egyre szaporodnak, ami a közönség körében érthető izgalmat kelt, mert mindenki emlékszik még az 1928-as spanyol-járványra, amely tömegesen szedte áldozatait. A tisztí főorvos hivatal megállapítása szerint Budapestem rendkívül sok a náthás-hurutos megbetegedés és ezért Csordás Elemér dr. tisztí főorvos

figyelmeztette a közönséget a baj megelőzésére szolgáló intézkedésekre. A tisztí főorvos hétfőn kijelentette újságírók előtt, hogy Budapesten még egyetlen olyan influenzás megbetegedés sem fordult elő, amely a spanyolnátha ismert tüneteit mutatná, azonban tény az, hogy tömegesen fordulnak elő náthás és hurutos megbetegedések.

Legszebb
férfidivatcikkek
Weisz Siegfried
kalap és uridivat áruházában
Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 10.

Az új kommercializálási törvény nagy szerepet szán a magántökének a közvállalatok működésében

A külföldi tőke egyenlő jogokat kap a belföldi tőkével. Gyökeresen reorganizálják a már működő állami, megyei és közintézményi vállalatok és vagyonok szervezetét és kezelését

(Bucaresti-Bukarest, január 25. Az Uj Kelet tud.) Madgeoru ipar- és kereskedelemügyi miniszter a napokban terjesztette be a kamarában a kommercializálási törvény általános módosításáról szóló javaslatot. A javaslat indoklása szerint a jelenlegi törvény megváltoztatásának az a célja, hogy a legszigorúbb kereskedelmi alapon szervezze meg és vezesse az állam, a megyék, a községek és összes közintézmények minden vagyonát, vállalatát, intézményét, kitermelését, alapítványát és egyéb jogait. Mindezen javak értékesítésére a javaslat

megfelelőnek tartja az összes létező kereskedelmi formákat, ha azok racionális feltételek között fenntartottak.

Kivételet képeznek ez alól a CFR, a PTT, a RMS, a katonai gazdasági intézmények, amelyeket esélyis saját rezsisben kezelhet az állam, míg a többiek kezelési formáját minisztertanács határozat szabja meg az illetékes minisztérium javaslatára, valamint a közvagyonok és a közvállalatok kezelésére kinevezendő legfőbb tanács hozzájárulásával.

koncesszió lejáratkor a közhatóság tulajdonába mennek át teljesen ingyen.

Az állam, illetve közhatóság fenntartja magának a visszavásárlás jogát és azt a jogot, hogy a koncesszionárius által megállapított díjak az ő hozzájárulásához legyenek kötve.

A koncesszió időtartama az állami, megyei és községi magánvagyonoknál 50 év, a közvagyonoknál 30 év, mert ennyi idő kell az amortizációra. A közvagyonok értékesítésénél a törvény nem tesz különbséget belföldi és külföldi tőke között, hanem a legszélesebb versenylehetőséget biztosítja minden tőkének. Nincsenek megszorítások, sem a koncesszionárius állampolgársága, sem a kitermelésre alakuló vállalatok formája, vagy a részvények értéke és miőlesége tekintetében.

A legfőbb vagyonkezelési tanács

Ez a legfőbb tanácsot a politikai tevékenységtől feltétlenül távolálló technikai, pénzügyi, gazdasági és jogi szakemberek fogják alkotni, akiknek legfőbb hivatala lesz, hogy a terméketlen bürokrácia kiküszöbölésével produktív módon tegyék elő az összes hivalkozott közhatóságokat a tulajdonukban levő javak kereskedelmi szellemben való hasznosításában természetesen azok jogos érdekeinek megvédése mellett.

A legfőbb tanács csak konzultatív jellegű lesz, mert a közvagyonok kezelésének ellenőrzése a parlament joga marad.

A tanács minden határozatáért, amelyben azt megvalósítják, az illetékes minisztérium, vagyonkezelőség, vagy maga a minisztertanács felelős, aszerint, hogy az alkotmány és a fennálló törvények tekintetében miképpen rendelkeznek. Eddig nem így volt és a felelős tényezők mindig a felelősségre nem vonható vagyonkezelő személyek intézkedéseivel fedték magukat, ha az államot valahaj rosszhiszeműen károsodás érte.

Annak okkerülésére hogy már létező speciális gazdasági törvények intézkedéseit ne kereszbezze, az új törvény kimondja, hogy ilyenekbe fogja venni az olyan törvények technikai feltételeit, mint a művelési törvény, a bányatörvény, a víztörvény, az erdőtörvény, a vízterület-törvény. Ezenkívül a javaslat teljes kezdeményezési szabadságot hagy a különböző minisztériumoknak és közvagyonoknak a kezelési módszer tekintetében.

Közvagyonok és vállalatok bérlete

Ami a közvagyonok kiaknázási módjait illeti, a javaslat első helyen a bérbeadási foglalkozik, ametről az államháztartási törvény intézkedik.

Ez a módokat a javaslat csak átmenetnek tekinti, amíg kedvezőbb gazdasági viszonyok között lehetséges lesz a kisebb, esetleg nagyobb vállalatokat is koncesszió, vagy államközösségi formában hasznosítani. A bérbeadás feltételei a régiek maradnak a bérleti ár legalább annyi kell legyen, mint az utolsó öt évben elért tisztai nyeresége közepényosa, a bérlet tartama pedig legfeljebb öt év, kivételségekben tíz év.

A koncessziókra vonatkozó intézkedések

Koncessziót nem lehet kiadni csak pénzügyi és gazdasági tervezet alapján és a legfőbb tanács javaslatára. Ahol a speciális törvények nem intézkednek másképp, minden koncessziót árverés útján fogadnak kiadni. A koncesszióért készpénzben esedékes fixösszegű részesedés jár az államnak, amely az utolsó öt évben elért tisztai közepényoságával egyenlő. Ezenkívül természetbeni részesedések, bizonyos esetekben nyereségben való részesedések is kikerülhetnek a magánok az állam. A koncesszió tulajdonosai többek között kö-

teles lesz a kiaknázáshoz szükséges munkásokat megállapított program szerint elvégezteni. Ezek a berendezések, az utolsó 10 évben építettek kivételével, a

Egészséges kereskedelmi alapon

Az eddig fennálló kommercializálási rendszer minden tekintetben rossznak bizonyult, mert a bürokratikus és időrabló formalitások, valamint a túlméretező szabályok megakadályozták a szükséges utánpótlásokat és a termékeknek kellett adóben, jó árak mellett való értékesítését.

Az amortizációs és beruházási tőke valamint az árak értékesítésére szolgáló kereskedelmi szervezet hiánya miatt az így kezelt vállalatokat rövidesen teljes összeomlás fenyegeti.

Végül igen ártalmasnak bizonyult az állami vállalatok beavatkozása a kiadások ügyében, a személyzeti kérdésekben és az árpolitikában, mert ez a beavatkozás csak károsít teremtett és megakadályozta a vállalatokat abban, hogy jövedelmek legyenek.

Az új törvény ezeket a defektusokat teljesen megszűnteti megfelelő intézkedésekkel. Ezeket a vállalatokat a jövőben a részvénytársaságok mintájára fogják igazgatni és vezetni. Az igazgatóságok kétharmada tisztviselőkből, egyharmada azonban szakemberekből fog állni és a vállalatnak saját jövedelméből kell majd magát fenntartania. Kivé-

teles esetekben az állam szubvencionálhatja a vállalatot, ha az nem rentabilis, de gazdasági, vagy szociális szempontból annak fenntartása szükségesnek látszik.

A jövedelmesség biztosítására a törvény kimondja, hogy ezek a vállalatok nem kötelesek olyan állami, megyei, vagy községi munkát elvégezni, amelyet nem fizetnek meg reálisan

és csak deficitet okozna. A nyilvános kereskedelmi rezsisben felelő vállalatok költségvetése teljesen független és csak a nyereség, illetve veszteség szerepel az állami, megyei, vagy községi költségvetésben. Az állampénztár rendszeres támogatás érdekében az ilyen vállalatok kötelesek havonta a pénztári egyenleget illetve a fölösleget a kincstárnak befizetni, amely viszont rendelkezésükre fog állni, amikor pénzre lesz szükségük. A nagyobb elaszticitás kedvéért a fölösleg egyrészt a Banca Nationalához fizethetik be a vállalatok, amelyeknek gondoskodniuk kell törlesztési, beruházási és tartalékalapokról is. A tiszta jövedelemből egyébként a tisztviselők és munkások is részesülni fognak.

A magántőke lehetőségei

A vegyes rezsisben magántőkével érdek közösségben kezelt állami, megyei, községi és közhatósági vállalatok továbbra is részvénytársasági alapon fognak működni, amelyek közgyűlésében a magántőké marad a többség, tekintet nélkül arra, hogy az illető közhatóságnak milyen érdekessége van a vállalatnál. Ezzel szemben az igazgatóságban és a felügyelőbizottságban a magántőke reprezentánsi lesznek kisebbségben. Az állami, megyei, vagy község jogának védelmére

az ilyen vállalatokhoz hivatalos biztosított lehet delegálni, akinek vétőjoga lesz bármilyen igazgatósági határozattal szemben, ha az állam, vagy az ország magasabb érdekei ellen irányul.

A közgyűlés fontosabb határozatait, mint

például a társaság céljának megváltoztatását, likvidálását, fuzióját stb. az illetékes hatóságoknak kell jóváhagyniok. Az ilyen vállalatoknál szerenlő magántőke összege legalább 50 százaléka kell legyen az illető közhatóság által természetben bevitt aportnak. Ép ugy, mint a koncesszióknál, a törvény az érdekközösségi vállalatoknál is megszüntet minden megszorító intézkedést a magántőke bevonásával szemben.

Hatályon kívül helyezi például az 1924 évi törvény azon intézkedését, hogy a külföldi tőke nem haladhatja meg a belföldi tőke 40 százalékát.

Ugyancsak megszüntik az a kötelezettség, hogy a részvényeknek névreszólónak kell lenniök és a vállalatok vezetőinek nemzetiségére vonatkozó intézkedése is.

Kitermeszet erejével gyógyítja a rheumát, köszvényt, ischiast

Minden gyógyzerárban kapható.
Pl. Óa kocka (szappakolás.)
Gamma-kompress (kesz iszapborogatás.) **Legelőcső hálókúra**, mert 30-sz. r. használható.
 Főterakat:
Mr. Ph. L. SINGER Timşoara II., Str. Tegle No. 2. (Volt Vec. ey-ucca.)

Hasonlóképpen a magántőkének kedvez a törvénynek az a rendelkezése, hogy az érdekközösségi vállalatok nyereségének felosztásánál először a hivatalos és magántőke részére fognak kifizetni egy ugyancsvezett első osztalékok, amely tulajdonképpen a befektetett tőke után jár kamatnak felel meg. Az igazgatóság tantiémjeit és a személyzet haszonrészesedését csak második sorban fizetik ki és az így fennmaradó tiszta nyereség kerül felosztásra a társas felek között. Az első osztalék a hivatalos bankrta feléval lesz egyenlő.

A közhatóságok természetbeni aportjának reális értékelése

Érdekében a törvény kötelezően előírja, hogy az összes aportok becsisét a részvényjegyzési aláírás megkezdése előtt legalább 20 nappal közölni kell a Monetariu Oficialban, miáltal a közvéleménynek módjában lesz az igazságos értékelést ellenőrizni.

A törvény megengedi az érdekközösségi vállalatoknak, hogy kölcsönöket vegyenek fel, ha azok feltétlenül szükségesek és nem terhelik túl kamatokkal, vagy nem fenyegetik elidegenítéssel a vállalat vagyonát. Enre való tekintettel

hosszu lejáratu, vagy a befizetett alapitoke 75 százaléka meghaladó kölcsönt csakis a pénzügyminisztérium hozzájárulásával vehet fel a vállalat.

A vállalat működése alatt létrejött berendezések, az utolsó tízévből kivétel nélkül teljesen amortizálva az illető közhatóság tulajdonába mennek át, amelynek beleegyezése nélkül a letlár egyetlen részét sem lehet időközben elidegeníteni. Az utolsó tíz évben épített berendezéseket önköltségi áron válthatják meg a közhatóságok. Rekonpenzációképpen a magántőke azt a kedvezményt kapja, hogy

elejtették a régi törvény azon intézkedését, hogy 15 százaléknál nagyobb jövedelmesség esetén a közhatóságok nyereségrészesedésé progresszív módon növekedik,

amely teljesen igazságtalan.

A közvagyonok értékesítése szövetkezetekkel való érdekközösségben is történhet, koncesszionál, vagy koncesszió nélküli vállalat, vagy pedig több közhatóság szövetkezésének formájában.

Rapidbloc

expresszáru forgalomban korlátozatlan sulyban eszközöknk szállításokat

személyvonattal

az egész ország területén.

25% fuvarvisszteritést

érhet el előzetes megállapodás esetén, ha ebben a forgalomban közvetlenül is feladott küldeményeit a **RAPIDBLOC** név alatt adja fel.
 Érdeklődőknek részletesebb felvilágosításokat is nyújtunk.

Frații Deutsch

Nemzetközi Szállítási Vállalat
 Cluj, Piata Unirii 26. sz.

Érdeklődők szives tudomásása hozzuk, hogy megérkeztek a híres

„Steinway“ és „Förster“ zongorák

itt és brassói raktárunkban

vételekötvezettség nélkül bemutatjuk.

Triska I. Cluj, Strada Saguna 14. sz. Brasov, Princip. Carol 28.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdelyi és banság zsidóság napilapja.
 Szerkesztő: Dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő: Jambor Ferenc.
 Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak forrás megjelölésével engedjük meg.

Az Uj Kelet olvasóihoz

Az új negyedév alkalmából kérő szöveg fordultunk előfizetőinkhez. Az Uj Kelet a maga részéről megfizetett erővel és megfizetett áldozatokkal minnaent elközel, hogy Erdély zsidóságának legfőbb érdekeit szolgálja, napról-napra fejlessze és az olvasó kezébe, Erdély legjobban szerkesztett és legjobban tájékozódott lapjait juttassa el. Cserébe ezért csak annyit kérünk előfizetőinktől, hogy előfizetési hátralékaikat rendezzék és újítsák meg idejében előfizetéseiket.

Különösen vidéki előfizetőinket kérjük, fogadják szívesen megbízottainkat, akik előfizetésük rendezésére kérik fel őket. Gondolják meg, hogy az Uj Kelet egyetlen anyagi bázisa az előfizetési díjakból lepedők össze és hogy megbízottainknak vidékre való kiküldése külön, nagy anyagi megterhelést ró a kiadóhivatalra. Eppen ezért nyomatékosan kérjük vidéki előfizetőinket, hogy a náluk jelentkező megbízottainkat rendezzék előfizetésüket. Aki az Uj Kelet részére egy új előfizetést szerez, az egy hónalon, egy új harcos barátot szerzett a közös ügynek. Eppen ezért várjuk valamenyri olvasónktól:

Fizessen elő az Uj Kelettel!
 Szerezzen új előfizetőket!

Az Uj Kelet előfizetést árai:	
1 hónapra	110.— lej
Negyedévre	320.— lej
Félévre	600.— lej
Egy évre	1150.— lej

Az UJ KELET kiadóhivatala

Január 31-ig lehet a választási névjegyekre való felvétel kért. A kolozsvári zsidó Jogiudó Iroda újra felhívja az érdekeltek figyelmét arra, hogy a választási névjegyek kiegészítésének határideje január 31-én lejár. Eppen ezért győződjön meg mindenki a maga érdekében arról, vajon szerepel-e az állampolgársági listán, ellenkező esetben forduljon a Barón L. Pop 10. szám alatti jogvédő irodához, ahol készséggel állnak rendelkezésére.

A LEGJOBB BEDORZSOLO
 SPANYOL NÁTHA IDEGFÁJDALMAK ELLEN
CARMOL
 ÓVAKODJUNK AZ UTÁNZATOKTÓL
 PÖLERASAT STR. MATHIA VACĂRESCU 5, BUCUREȘTI

A sikkasztó, amikor büne kiderült, nyomonlőte szerelmét és jelentkezett a rendőrségen. Bécsből jelentik: A gráci körház Lenzbauer nevű negyvenéves tisztviselője, aki januárban tizenháromezer sillinget sikkasztott és Beierheimer gráci nagyiparos Hertta nevű tizennyolcéves leányával együtt eltűnt, hétfőn önként jelentkezett a rendőrségen. Lenzbauer beismerte a terhét rótt cselekményeket és elmondotta, hogy amikor látta, hogy üzelmel napvilágra kerülnek, a leánnyal együtt azonnal szándékkal szökött meg, hogy mind a ketten öngyilkosok lesznek. A leányt egyik szállóban agyonlőtte, azonban a halott láttára elvesztette a bátorságát és ezért önként jelentkezett a rendőrségen. A leány holttestét a szállóban meg is találták. Lenzbauerrel letartóztatásakor mindössze egy silling volt.

Kolozsváron is megalakult az amnesztia-bizottság

Dr. Suciu Janos, az ügyvédi kamara elnöke lett a bizottság elnöke

(Cluj-Kolozsvár, január 25. Az Uj Kelet tud.) A Bukarestben székelő központi amnesztia-bizottság iniciatívájára a hó 23-án este megalakult az amnesztia-bizottság kolozsvári helyi szervezete is. Az alakuló értekezletre szokatlanul nagy számban sorakoztak fel orvosok, ügyvédek, tanárok, mérnökök és munkások, akik kimondották csatlakozásukat a bukaresti központhoz és csekély stiláris módosítással elfogadták a központ által kibocsátott amnesztia-sürgelő manifestumot is. A bizottság elnöke dr. Suciu

Janos, a kolozsvári ügyvédi kamara elnöke lett, vezetésében nemzetiségre és osztályra való különbség nélkül a város lakosságának csaknem valamennyi rétege képviselve van.

A vezetés munkájába bele akarva vonni a leszálebb köröket is, meefinogakon és a sajtóban igyekszik napironden tartani az amnesztia kérdését és reméli, hogy az ország többi városai-ban megalakult amnesztia-bizottságokkal együtt sikerülmi fog az amnesztia-törvényt kiharcolni.

Litvánia jegyzéke a Kellogg-egyezmény ügyében a szignatárius hatalmakhoz. Kovnóblz jelentik: A litván kormány a kelet-európai béke kérdéseben jegyzéket intézett a Kellogg-egyezmény összes szignatárius hatalmaihoz. Litvánia a jegyekben tiltakozik az orosz fentartásokra bekövetkezett újabb bonyel fentartások ellen és azzal vádoja meg különösen Lengyelországot, hogy megsemmisítvén a békét Európában keletén.

Purgen (Purgó)-Bayer az ideális hashajtó, eredeti dobozban.

Orgonahangverseny. Dressler Xavér Ferenc, a viághírű szebeni orgonaművész február 3-án tartja a kolozsvári evangélikus templomban egyetlen orgona hangversenyt. A műsoron Bach és Max Reger oratóriumai szerepelnek. Az estélyt nagy érdeklődés előzi meg annál is inkább, mert Kolozsváron már hosszabb idő óta nem volt orgonahangverseny. Műsor Lapagonál.

JÁRVÁNYOS IDŐBEN gyermekeink ellenállóképességét és erejét fokozza a Jemalt, kellemes csukamájolajas készítmény.

A tüzoltóparancsnok gyujtogatásra bujogató. Kaposvárról jelentik: A somogy megyei Kutas község csendőrei elfogták Francisc Imre földművelő-gényt, aki az egyik szomszéd kazlát felgyujtotta. A legény hosszas vallatás után beismerte, hogy felbujtója van. A legény szerint a felbujtó Kovács József kutas tüzoltóparancsnok, aki a tüz előtt való este együtt iddógált a gazdalegény-nnyl, azt lejtatta, majd felbujtotta, hogy gyujtogasson. A tüzoltóparancsnokot, aki tagadja, a felbujtást, letartóztatták és beszéltették a kaposvári ügyész-ségre.

Fütsön Fischer éle ával
Telefon 1300
Repülőhídon túl.

Világmarka

a német gyártmányu

Brennabor

gyermekocsi, kerékpár, a „Victoria”, „Triumph” és az olcsó „Allemania” kerékpár. Képviselő Cluj, Strada Aventuriosasa 13.

A megszóktetett vőlegény. Bologna-ban Curto Arnaldo felbontotta Cotromanno Rozalia kisasszonnyal való eljegyzését, noha már a zesküvő napja is ki volt tűzve. Mikor a menyasszony ezért kérdte, hogy nem tudja már többé szeretni. A leány el tudta titkolni a fájáradarját és szinleges barátsággal feléte volt jegyesét, hogy másnap vegyen rész vele egy kiandulásra. Ennek az ingyenes mulatságnak az exvőlegény nem tudott ellenállani és így másnap el is ment a volt menyasszonyával akinek kíséretében anyja, bátyja és még egy férfitrona volt. Ferranr át Cadogera-ba vitte a taxisáságot az autó. A leánymak egy másik bátyja lakott ott, akinél meg is szállottak. Itt Curto szobafogágot kapott és kijelentéteknek hogy hogy adig ki nem szabadulhat, amíg az eliegyzést újólag meg nem üli. A vot vőlegény, azonban nem ijedt meg hanem kijelentette hogy várni fog. Kitartását siker is koronázta, mert anyja feljelentést tett fia eltűnéséről a rendőrségen, amely háromnapig kérés után kibabadította a regényes módon megszóktetett fiatal-embert. A menyasszonyt és családját a bíróság fogja felelősségre vonni az erőszakolt eljegyzés miatt.

Budapestről telefonbeszélgetést folytattak Buenos Aires-sel, Budapestről jelentik: Tegnap Berlinen keresztül Buenos Ayresből telefonbeszélgetést folytattak Budapesttel. A beszélgetés teljesen zavartalanul folyt le és éppen ezért a postagazgatóság elhatározta, hogy a telefonösszeköttelést rendszeresen fogja. Háromperces beszélgetés díja háromszáz pengő.

Szabadiábra helyeztek a budapesti munkanélküliek tüntetése alkalmával letartóztatott munkásokat. Budapestről jelentik: A tegnapi munkanélküliek tüntetése alkalmával letartóztatott harminc embert ma szabadiábra helyeztek, mert kiderült, hogy mások voltak a tüntetés szellemi irányítói.

A görög kormány orvosolni fogja az albán állampolgárok agrársérelmét. Belgrádból jelentik: Tránsi jelentés szerint Melles görög követ tegnap megbeszéléseket folytatott Tutuzial albán helyettes külügyminiszterrel, akit biztosított arról, hogy a görög kormány az albán állampolgárok agrársérelmeit orvosolni fogja. Görög részről a kérdés végleges likvidálása iránt a legnagyobb jóakarát nyilvánul meg. Valószínű, hogy az intervenció következtében a görögországi albánok visszavonják a Népszövetséghez benyújtott panaszait.

Felrobbant egy lőszergyár Klagenfurt mellett, Bécsből, jelentik: Klagenfurt közelében m felrobbant egy lőporgyár. A detenáció hangja Klagenfurtban is jóol hallható volt. Két kilométeres körzetben minden ablak összetört és több épület súlyosan megrongálódott. A gyárban csak hetenkint kétszer van munkonap és a katasztrófa történetkor szrencsére alig tartózkodott embr a környéken. A robbanásnak így is van halálos áldozata. Egy hazatérőben levő munkást a légyomás ereje megölte, négyet a detonáció reje földhözvágta, súlyosan megsebesítve őket. A vizsgálatot megindították a robbanás okának felderítésére.

Beszéderősítő hangszórók a német birodalmi gyűlésen. Berlinből jelentik: A birodalmi gyűlés ülésén tegnap először alkalmazták a szónokok beszédét erősítő hangszórókat. Ezzel lehetővé vált hogy az ülésterem bármelyik pontján is hallhassák a képviselők a halkbeszédű szónokok szavait is.

Szocialista támadás az elzászi vészonokok ellen. Párisból jelentik: A kamara tegnapi ülésén egyik szociáldemokrata képviselő támdta a kormányt elzász lotharingiai nyelvshználati és iskolakérdésekben.

Háromszáz halottja van a venezuelai földrengésnek. Párisból jelentik: A venezuelai földrengésnek háromszáz halottja és csaknem tizenkétezer sebesültje van. Kumánával a vasuti forgalmat még nem tudták helyreállítani.

LITHOGRAFIA BERNAT
 LEGSZEBB KIVITÁLBAN KÉSZÜLNEK
CLUJ STR. MATIA 1. TEL. 5-46

Aki ökörfogatot és repülőgépet is keresztilutazta Amerikát, Seattle-ben. Eszakamerika egyik városában a napokban halt meg kilencvenhét éves korában Ezra Meeker, z egyetlen ember, aki az amrikaj kontinentet ökörfogatot is repülőgéppel is átutazta. Hetvehét évvel ezelőtt Meeker fladta Indianopoliszban nyomdászti foglalkozását és fiatal feleségével ökörfogatot vonult végig az amekai kontinenson, míg végre Oregonba meglepedett és tekintélyes pozíciót szerzhett magának. Hetvenhét éves volt már akkor, amikor elszánta magát, hogy kegyeletből még egyszer bejárja ökörfogatot Amerikát. Az ut huszonkét hónapig tartott, Tizennyolc évvel később ugyanezt az utat teite meg, de már repülőgépen. Talaly meg akarta ismételni ezt az utat, de itt utközben megbetegedett. Betegségét mostanában váltotta meg a halál.

Eljegyzés. Hirsch Lillyke és Stark Aladár Cluj. jegyesek. Minden külön értesítés helyett.

HOSSZUELETU LEGYEN A JO EROSITO CSŐ!
HASZNÁLJON TUNGSRAM

P415 VEGEROSITO ES L414 KISFREKVENCIAJU BARIUMCSOVET
1 CSŐ - 1 ESZTENDŐ!

Rádió műsor
 Idő: középső óra

SZOMBAT, JANUÁR 26. — Budapest 9.15: Sovánka Nádor és cigányzenekarának hangversenye; 12: Déli harangszó, hírek és időjárásjelentés; 12.20: Gramofonhangverseny; 17: A Kisfaludy Társaság irodalmi délutánya; 17.10: Szalontrio hangverseny, Láng Jolán hangversenyének közreműködésével; 19.15: Kaos-Pongrácz: János vitéz című operettjének előadása; 21.50: Pontos időjelzés, hírek. Uláná Farkas Jenő és cigányzenekarának hangversenye. — Bécs 11: Délelőtti hangverseny; 17.20: Beethoven szonáták; 19.10: Annet Marie Lischke dalszövege. — Bukarest, 17: Délutáni zene; 18: Broscareco dalénekes hangversenye; 18.30: Esti hangverseny. — Breslau, 16: Szókratész zene; 21: Mafaldó Salvatini hangversenyének dalszövege; 22.30: Táncczene. — Brünn, 17.55: Duók és áriák német operettekéből; 19.18: Operaelőadás. — Leipzig, 16.30: Zenei hóbort. 20.20: Grieg-Svendens-estély; 21.50: Vidár hátyvege: zongoraparódiák. — Leipzig 16.30: Viktor Holländer hangversenye. 22.30: Táncczene. — Milánó, 21: Egy opera közvetítése a Scala színházból. — Prága, 12.30: Déli hangverseny; 16.30: Délutáni zene; 22.25: Cigányzene. — Stuttgart, 15: Schubert hangy. 16: Táncczene; 20.30: Zenei hangverseny. Régi zene. — Varsó, 20.30: R. Benatzky: Adieu Mimi című operett előadása.

— Az Uj Kelet máramarosszigeti előfizetői és olvasói figyelmébe! Tisztelettel értesítem az Uj Kelet máramarosszigeti előfizetőit és olvasóit, hogy január 15-ével az Uj Kelet kolportázsát Máramarosszigeten reorganizáltam és így a város bármelyik részében lakó előfizetőknek a lap a délutáni órákban lesz kézbesítve. Lapunk érdekében történő megkeresések, vagy reklamációkkal szíveskedjenek az Uj Kelet fiókkiosztóhivatalához (Str. Stefan cel Mare-Feeske u. 38) fordulni. Kiváló tisztelettel Schön

Mindennap **reggel és este** frissen fejt **tehéntej** és **csecsemőtej** (állandóan egy tehéntől fejve) Kapható: **Schwartz Ignácénál** Calea Decebal (v. Rudolf-ut) 36 A fejésnél masgiach: **Farkas Manó**

Színház - Művészet

A Magyar Színház Tolsztoj ünnepe. Csütörtökön este a kolozsvári Magyar Színház Tolsztoj centenáriuma tartott előadást a nagy költőnek „Élő holttest” című drámáját. Az előadás előtt Gaal Gábor a kiváló esztéta nyívs és mélyenjáró bevezetőben mutatta mi a mulhatatlan Tolsztoj alkotásaiban. Kemény László játszotta Fedját nagyon átértett és kivételes alakító készséggel, a publikum fölállva, lekesülten tapsolt feléje. A többiek: Laczkó, Székelyhidi, Petroczy, Mihályffy, Hoykó és Mészáros nagy ambícióval és a nagy mű iránt érzett művészi áhitattal játszották szerepeiket.

Heltay Ida és Emil Marinescu a Trobadourban. Verdi könnyű, fülbemászó operájának vezetésében hallottuk újra Heltay Idát a külföldön is debütált szopránénekesnőt és Emil Marinescut, a bukaresti opera tenoristáját. A prononciált muzikálitása és gondosan iskolozott Heltay Ida hangja a magas regiszterekben erőteljes és kellemes, bár néha nélkülözi a fölényes, zavartalan és biztos hangfogást. Kár, hogy az alsó fekvésekben kissé mesterkél, reszkető és az orron keresztül rezonáló. Annál szebbek és tisztábbak középhangjai és kitűnő színpadi játéka is hozzájárult megérdemelt sikeréhez. Kevésbé volt kielégítő Marinescu, akivel legalább is egyenrangú tenoristával Kolozsvár is rendelkezik. Férfiás és rendkívül előnyös megjelenésű színpadi figura, de hangjából hiányoznak azok a kvalifikációk, amelyek egy komoly és elhivatott operanékes főkéllékét képezik. A többi szereplők közül elsősorban Lya Popot kell megemlíteni, aki művészetének sokszor lehelletlenül finomságaival gyönyörködte hallgatóját. Élvezetes volt Soculski is meleg, férfiás baritonjával, amelyet azonban talán olcsó hatáskereséséből általászó lélegzési trükkkel próbál erősíteni. A ballet sajnos nagyon nélkülözi eltávozott mesterének, Ligetinek hiányát, akiknek eltávozásával az operát olyan veszteség érte, amit még ma sem tudott pótolni. Az énekkar mintaszereplő működése sokban járult hozzá az est sikeréhez. (e. m.)

A Magyar Színház műsora:
 Szombat d. u. fél 4-kor: Bánk bán. (Ifjú sági előadás, nagyon olcsó helyárakkal. Poór Lili, Szentgyörgyi István, dr. Janovics Jenő föllépésével. Előadó tanár: Pálfi Márton. Ssz. 234.)
 Szombat este 8 órakor: dr. Szabó Juci. (Esti előadás mozihelyárakkal.)

Szombat éjjel 11 órakor: A világ anyja. (Az amerikai zsidó színtársulat vendégjátéka, az amerikai Duse: Anna Jacobovici föllépésével. Bérletszínházban. Premiére-helyárakkal. Sorozatszám: 236.)
 Vasárnap d. u. fél 3 órakor: Csizmadia, mint kisérte. (Népszínmű-előadás. Szentgyörgyi István föllépésével. Mozi-helyárakkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Ssz. 237.)

Vasárnap d. u. fél 6 órakor: A tanítónő. (Földessy Ilona vendégjátékával. Rendes helyárakkal. Szentgyörgyi István föllépésével. Ssz. 238.)
 Vasárnap este 9 órakor: Pénz, szerelem és nyomorúság. (Az amerikai zsidó színtársulat második vendégjátéka. Premiére-helyárakkal Ssz. 239.)

Hétfő: Eltörött a hegedőn. (Operett-ujdonosság, bérletszínházban, Karácsonyi lívél, Betogh Bóbivel. Sorozatszám: 240.)
 Kedd: Az utolsó Verebély-lány.

A Nemzeti Színház és a Román Opera heti műsora:

Vasárnap délután: Manon.
 Vasárnap este: Napkeleti királykisasszony.

A színházi iroda közleményei:

Ma délután Bánk bán — este mozi-helyárakkal, dr. Szabó Juci, éjjel Jiddis-előadás. Igen változatos és gazdag műsora lesz ma a színháznak. Fél-negykor a klasszikus magyar drámaírás gyöngyét, Katona József Bánk bánját adják igen olcsó helyárakkal. Este 8 órakor a legvidámabb, legkacagtatóbb magyar bohózatujdonosság, a dr. Szabó Juci kerül színpadra ugynevezett mozi-helyárakkal (150 lej egy ötszemélyes páholy, 50 lej a legdrágább zsöllyejegy a legelső sorban, 30, 20 és 10 lej a többi jegy ára). Éjjel 11 órakor az európai turnén lévő zsidó társulat kezd meg két előadásra terjedő vendégjátékát. Ma a Világ anyjában, holnap (vasárnap) este 8-kor pedig a Pénz, szerelem és nyomorúságban lépnek fel az amerikai zsidó színészek.

A jövő hét rendkívül új-szenzációja: Howard Jeffris bűnpöre. Grandiózus filmeseményt hirdet a Magyar Színház a jövő hétre. Az utolsó évek legizgalmasabb filmujdonossága, a Howard Jeffris bűnpöre, vagy ki a gyilkos? című 8 felvonásos nagyszabású cirkusz és detektívdrama fog bemutatásra kerülni. Hétfőn kezdik vetíteni ezt a ragyogó filmujdonosságot. Hétfőn 3, 5 és 7 órakor, kedden ugyancsak 3, 5 és 7 órakor, szerdán csak fél 4 és fél 6 órakor, csütörtökön szintén fél 4 és fél 6 órakor, végül a jövő pénteken fél 4 és fél 6 órakor látható a Howard Jeffris bűnpöre, amelynek a főszerepét az elragadó szépségű rendkívül tehetséges, világhírű filmsztár: Dolores Costello alakítja. Helyek árai minden előadásra 30, 20 és 10 lej.

A jövő hét újdonságai. Két újdonsága lesz a jövő hétre: Szerdán a párisi és budapesti színpadok legmulatságosabb vígjáték-ujdonossága, a Végro egy uriaszszony kerül színpadra Poór Lívél a főszerepben, a jövő hét végén, szombaton este pedig Sebesi Samunak érdekesítő népdramája, a Beddy földje. Ezen a szombati estén fogják ünnepelni Sebesi Samu írói működésének 50-ik évfordulóját.

— **Désl előfizetőinkhez.** Tudomásunkra jutott, hogy illetéktelen egyének az Uj Kelet részére díjakat inkasszálnak. Szükségesnek tartjuk közölni, hogy inkasszó megbízása lapunk részéről kizárólag Singer Zoltán urnak, ottani fiókkiosztóhivatalunk vezetőjénkre van. A jövőben csakis a neki teljesített fizetéseket lesz módunkban elismerni.

Rádiózik? Jár operába?
 akkor nem nélkülözheti a legújabb **Operaismertetőt**

Az opera és zeneirodalom remekműveit kimerítően ismerteti és nagy számú kottapéldánnyal illusztrálja.

Eddig megjelent:

Gounod: Faust	ára 34.—
Wagner: Lohengrin	„ 34.—
Bizet: Carmen	„ 34.—
Verdi: Aida	„ 34.—
Puccini: Turandot	„ 34.—
Erkel: Bánk bán	„ 34.—
Mozart: Figaro lakodalma	„ 68.—
Poldini: Farsangi lakodalom	„ 34.—
Leoncavallo: Bajazzók	„ 34.—
Thomas: Mignon	„ 34.—
Erkel: Hunyadi László	„ 34.—
Puccini: Tosca	„ 34.—

Kaphatók az UJ KELET könyvosztályában.

Hirdessen az Uj Keletben

APRÓHIRDETÉSEK
 Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Álláskeresőknek 30 százalék kedvezmény. Ap óhi detések díja előre fizetendő. Jelíges levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Utazók! BERKOVICSNE
 vendéglője megnagyobbítva
Oradea, str. Nicolai Iorga 19.
 Zöldfa-u. Mérsékelt árak. Kitűnő házikonyha

T. Hölgyeim! Tekintsék meg saját készítményű bubi, transzformatio, poschtis **parókákat** Hat hónapos villanyos ondoilítás, speciális, festés és minden különlegességek szakmában. **MUSSA, Cluj Str. Memorand. 10.**

Özvegy, egészséges, iriss, 50 éves, nagyvárosi gyárnál 15.000 lej havli fizetésű főkönyvelő, de a kereskedelem terén gazdag tapasztalattal vannak, akinek két 19-17 éves fiúidegen-jesivában tanult, óhajtaná hasonló koru gyermekekkel vagy nárkiadott gyermekkalliasos elvált vagy özvegyasszonyt elvenni, aki legalább huszezer lej éedtemező ingatlan, vagy egyéb vagyonnal bír. Nem hátrány, ha vagyont esetleg adósságok terhelnek, melyket mindkettőnk jövődelméből lassan letörleszhetnénk. — Komoly érdeklődők vagy díjaztatandó sáchnonim írjanak körülményesen és őszintén „Elses Chajit” jelígere a kiadóba. 1556

Két helyicégből álló tüzlethelyiség kiadó. Széchenyi-tér 14.
 Marosvásárhelyen jóforgalmu élelmiszertüzem átadó. „Maros” hírlapiroda továbbit Targu-Mures. 1531

Eladó cca 25.000 kg. 1-a réti széna kedvező ár mellett. Ertekezit: Kohn Mór Oradea.

Két elegáns berendezett kúmbéjárati szoba, fürdőszoba használattal, esetleg elátással febr. 1-re kiadó. Telefon 12-12.

Férfiszabász több évi praxissal, kinek jártassága van egy váltó, mint a konfekció szakmában, állást keresné. — Leveletet „Szabász” jelígere a kiadóhivatal továbbit 1567

Képviseletet keres az ország bármely részében a Hamizrach Palesztinai B-hozatali Iroda Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Óvaddal rendelkeztek előnyben. Hitközségi alkalmazottaknak könnyű és állandó mellékjövédelmet biztosít.

Egy jobb családból való uricégy megfelelő iskolai képzettséggel, pénztári vagy kezdő irodalmunkat vállal. Cim a kiadóba.

A tg.-mureši Izz. Hitközségnek jókarban lévő pászkagépnek nagyon olcsó árban eladó. Bővebbet Izz. Hitközség Tg.-Mures.

Keresek egy kümbéjárati butorozott szobát a központban. Cim: Cartea Românească C. Dorobantilor 14-16.

Az Erdélyi Keren Hallelód nagynevű vendégének, Dr. Abeles Ottó, a Wiener Morgenzeitung v. fő-szerkesztőjének művei:
Die Genesung
 Költemények. Ára kötve 60 lej.
Besuch in Erez Israel
 A szerző legutóbbi palesztinai tanulmányutjának leírása. Ára kötve 62 lej.
 Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában.

Budape

A 2 millió igazoló

(Bucuresti-Kelet tudósító) gina Falepárk zálási ügye is a válhat, am és szénbányák magyar állam lan 3 millió dekeységnek a államkat. A ség készpénz aranykoronát, 700 ezer kö részletekben k Az impériu állam, mint utódja, naconá ragyonát is. azonban kifog való hivatkozta tel következte állam tulajdon lására felmuta solatot annak jányáról, amel latat átvételi k is. A nyugtát tak a román nösen amját,

Csökkenik a pa Nationaland napokban sok mány egy más Banca Nationa ak konfliktus jegybank kezde jak ezt a fel a kormány és jóváhagyott uj kormánynak le lesz a Banca N letve az állam jegybankot és által választott máz az uj edaj velik, viszont a tagok száma t Ez az intézke tervbe, hogy befolyását a B sére és tevéken gátósága tiz te ke a kormányz tionálának egy sága is, amely négy tagja lesz gátóság fogja ellenőrizni. A tan fogják őss csakis nagyobb döntenie. Az a lomban való rendkívüli köz

DEVIZAK

Zürich	—
Newyork	—
London	—
Páris	—
Milano	—
Prága	—
Budapest	—
Belgrad	—
Bukarest	—
Varsó	—
Bécs	—
Berlin	—

Hotel „Terülj asztalkám“

Írta: CATHERINA GODWIN,

Mindketten hallgattak. Mindketten ittak egyet borukból, Sin ur a fehérből, Polencz ur a vörösből.

— Áá, — nyilatkoztatta ki Polencz ur és eltért a témától — milyen füledt itt; és odakinn is van valami a levegőben.

— Hogyan?! — lökcent meg Sin ur és egyszerre tudatossá vált benne sorának mélységes változása. Mi az, hogy odakinn van valami a levegőben? Történt talán valami különös?

— Valami különös? — visszhangzott Polencz ur elsodálkozva.

— Ugy értém... — hebegte Sin ur — néha történi valami különös, valami szenzációs...

— Valami szenzációs? — mekegte Polencz ur — talán egy lejtőt szerető, vagy megszökött bankár, akinek nagy veszteség után...

— Veszteség?!? — kiáltott Sin ur meghökkenve.

A jazz épen pokoli lármát csapott. Polencz egyszerre csak különös vidámsággal kezdett mekegni:

— Szenzációs nyereség inkább kedvemre lenne!

A kalmár egyszeribe úgy kimelegedett, hogy csak úgy tüzelt. Az a regényes gyanu támadt föl benne, hogy ez az ember, aki olyan érdeklődéssel becsülgette a kézelőgombjait, aki olyan váratlanul tünt fel itt mellette, aki olyan kitartóan mellette maradt és olyan kutató oldalpillantásokat vetett rá, hogy ez az ember titkosrendőr.

Rossz érzése még fokozódott, mikor a számlálára gondolt. Minek is rendelt még egy üveg bort! Ha most nem futja a saját pénzéből, akkor kénytelen lesz az idegen tárcából kihuzni egy bankót és váltatni.

De ki biztosította őt arról, hogy a bankók számát nem jegyezték-e fel és nem lármázták-e már fel a város egész rendőrségét! Talán a titkosrendőrök már az összes mulatóhelyeket megszállták és lesve lesik, hogy a „becsületes megtaláló“ a nagy bankók egyikét felváltassa.

— Hát kétszázért odaadnám őket — szólt most Sin ur minden átmenet nélkül; fogszikkalójával a szafirok fölé dőfött és egészen részvétlen képet vágott.

Polencz ur nem válaszolt semmit, tárcájából előkötört néhány bankjegyet és mondá:

— Száznegyven — rendben van.

— Nem létezik! — utasította el a kocskasruhájú és erőlyesen foga közé szoritotta a fogszikkalót. — Tegyen hozzá még harminctöt.

Polencz ur újból diszkrét motoszkálásba fogott az asztalkendő alatt, letett még öt bankjegyet és most ő vágott részvétlen képet.

Sin ur keze is mozgolódott az asztal alatt. Régi csontgombjait gyors fogással újból kézelőjébe varázolta; a vörös és a sárga kéz futólag megérintette egymást.

— Igazán csinos családi emlék — vélekedett Polencz ur.

— Ajándékként jut hozzá, — sóhajtott Sin ur. Ezután nem beszéltek több az üzletről.

... Mit pislog rá folyton olyan leskelődve ez az alak?

— Sekálg marad itt még? — kérdezősködött udvariatlanul Sin ur.

— Á, á, dehogyan — dolgom van még. Hát ön?

— Nekem is van! — morgott Sin ur. Polencz ur megbocsátóan és diszkrétan mosolygott.

— Nemi, nem — bosszankodott Sin ur. — Ugy látszik, önnek csak később van dolga? — makacszkodott aztán ismét.

— Éjjélkor! — felelte Polencz ur és titokzatosan mosolygott.

Hát! Isten. Végre a szikár sárgabőrű lékőtelező mosollyal felemelkedett.

— Viszontlátásra! — mondá és elhagyta a lokált.

Hogy is lehetett olyan ideges! És ime, a számla sem volt olyan nagy, szomszédja egy jó részét kifizette már... Érdekes, ilyen simán már régen nem sikerült neki üzlet, mint az imént. Most már nem is volt tovább türelme itt üldögélni. Meg akarta tudni, hogy valóban tiszta-e kinn a levegő.

De alig hogy kilépett az uccára, megdöbbenve visszapattant. Az árnyékban, fekete kabátjába burkolva, ott várakozott a sárga Polencz.

— Jöjjen velem — sutogta bizalmasan — még egy üzletem van a maga számára.

— Ne, ne! — tiltakozott Sin ur gyanakvással szívében — fáradt vagyok, megyek haza.

— Csak egy pillanatra, — vágott közbe a sárgabőrű és keze, melyet időközben piros glazékeztélybe bújtatott, a bizonytalanba mutatott. Mindjárt itt a sarkon túl... nagy üzletről van ám szó.

— Én ebben az órában nem csinállok üzletet, — utasította ismét vissza Sin ur az unszólást, majd konstataálta, hogy egy lámpaoszlop áll előtte és nem érezvén magában elég erőt, hogy ezzel az akadálytal megküzdjön, ő maga is megállt.

A szeszől csak úgy zugott a füle és kobakjában olyan zenebona dühöngött, mintha jazzbandát szerződtelett volna oda.

— A dolog ugyanis úgy áll: — csillapította társa és vörösekeztély kezét hősünk hóna alá toltá, — épen olyan urimemberre van szükségünk, mint ön, ép ilyen exotikus külsővel — egy urra, akinek semmi más dolga nincs, mint hogy olyan képet vágjon, mint valami dúsgazdag idegen és törve beszéljen németül... Mexikóból jött, mondjuk — ugye érti: a neve Mr. Cleen... és csinos összeget lehet nyerni, ugye érti!

— Nem — nem értem! — mérgeledött az ügynök. Ráadásul még a lába is fájt és gyomorégése volt.

— Dehogyan is nem, Mr. Cleen — öb. boesánat, már ezen a néven is szólítottam, amely olyan kitünően áll az ön arcához, — mindjárt gondoltam, amint megpillantottam önt: ez a mi emberünk!

A két jómadár időközben befordult a sarkon és egy meglehetősen sötét uccába ért, melynek homályában Polencz ur kezdte kitergetni homályos terveit.

— A dolog igazán egészen egyszerű. Ezen ur már avizálva van a kártyaklubban, — hiszen csak azért van rá szükségünk, hogy nagy tétjeivel a többi játékos is nagy tétre animálja.

— De nekem nincs pénzem! — zsembelt Sin ur, kiszabadította a karját és meg akart lépni.

Polencz ur azonban nem tágitott.

— Egyetlen fillérjébe sem kerül! — rimánkodott a tiltakozónak. Semmi

mást nem kell tennie, mint kirakni egy ezerdolláros a zöld asztalra.

— Elment az esze! — Sin ur megingott és növekvő gyanuval meredt a sárgabőrűre. Egyáltalában nem érezte jól magát. — Nekem nincsenek ezerdollárosaim!

— Ne ordítson! — bosszankodott ideges társa és piros keztyűje ismét valamire mutogatott. — Itt mindjárt a sarkon túl. Megjegyzem, jó csomó pénzt kereshet! Hiszen olyan egyszerű, nagy aplombtal belép a terembe, kihuzza a pénztárcáját

— Mii! — Sin ur értelmetlenül felordított.

— De hát nyugodjon már meg — sutogta Polencz ur kísérőjét, kit kissé spiccesnek tartott, támogatva. Lássá, itt lakom, földszint balra.

Valóban. A megzavart Sin ur ott előtt egy tábla csillogott:

Polencz E. A.

Occasions. Alkalmi vétel és eladás.

Sin urat bizonytalan kíváncsiság sarkalta, hogy mi van e különös véletlen mélyén. Nem volt nyulszívű. Erős, bár kissé elzsírosodott muszklikkal rendelkezett, míg a másik gyenge, sovány alak volt, előrehaladott korban.

Az éjszakai vendég belépett a szobába, mely kicsiny s szellőzetlen volt és nehézkösen belévetette magát egy régi-módi karosszékbe.

— Aztán nem egzisztál talán mégis ez a Cleen ur?

— Ugyan, hogy egzisztálna! — békitgette Polencz ur, miközben sebtiben levette a kabátját. Ennek az urnak én saját személyemben adtam életet. De kérdezem, miért ne volna lehetséges, hogy egy átutazóban levő gazdag idegen ilyen késői órákban keresi fel a klubot, hogy tudjon a pénzén?

— No persze... — dadogta Sin ur.

Polencz ur már estélyi frakkba vetette magát, majd kitért a falat — a falról kiderült, hogy óriási ruhásszekrény, teljesteli sötét ruhákkal, melyek a félhomályban kísértetiesen himbálózó alakokra emlékeztettek.

— Jöjjen! — türelmetlenkedett az alkalmi vételek és eladások jeles cégfőnöke. Nincs veszteni való időnk, át kell végre öltözködni! Egyébként itt mindig megtalálja a legelőkelőbb uraságok számára való legfinomabb ruhákat és pedig minden nagyságban... Nézze csak — mondta hivogatóan és az egyik fekete alakot kiemelte a szekrényből. — a frakk és a chapeau claqué — új embert fog magára öltetni.

De Sin ur úgy ült a széken, mintha odaszögelték volna.

— Talán bizony Mr. Cleentől fél? — incselkedett a sárgabőrű.

— Hátha meg is gyilkolták — ! — makacszkodott az éjszakai vendég.

— Hátha meg is gyilkolták — ! — gunyolódott Polencz ur. Azt hiszi talán, hogy nagy kedvem van megismerkedni a rendőrséggel?

Végül is olyan nagyon veszedelmesen nézett ki ez az alak? Sin ur bosszankodott saját maga felett... elvégte az volt a foglalkozása, hogy pénzt keressen, mindegy, hogy melyik branchban.

Habozva felkelt és meggyőződött róla, hogy a másik fal, amely előtt állt,

nem szekrényajtó, amely mögött hirtelen el lehet tűnni.

Egy spanyolfal árnyékában módot talált rá, hogy frissen szerzett vagyónkáját fekete nadrágra zsebébe csuszta. vajjon nem vágyott-e órák óta rá, hogy új dresszbe bujhasson?

Polencz ur mekegve nevetni kezdett és hódolva tapsolta, mikor cinkostársát ilyen világfiisan megpillantotta. Sin urba is egyszeribe beköltözött a vállalkozási szellem. Ugy látszik, ez a Polencz még sem rabló, hanem melankólikus szemü tréfacsináló.

Mig álcázott alakjuk kísértetiesen suhant a házak árnyékában, John Sinnek az járt a fejében, hogy észrevétlenül ő maga is egy mozdaráb szereplője lett.

— Messze van még? — szuszogta asztmánan; a lakkcipők, bár tulságosan hosszúak voltak, mégis szoritották és megint elkezdett zsebelni. — Ki garantálja magának, hogy nem vesztim el az egész pénzt, ha olyan magas tételekkel játszom majd, mi!?

Polencz ur ismét álmok mekegését hallotta.

— Azt csak bizza ránk... —

— Hogy — !? — pattant fel Sin ur — Én gentleman vagyok — én nem játszom hamisan, arra figyelmeztetem!

A piros keztyű ismét lecsillapítóan simogatta a karját.

— De hiszen ez az egész csak blöff! — vigyorgott Polencz ur, akár veszt, akár nyer, a nyereségében biztos lehet!

— Honnan van magának ezerdolláros? — gyanakodott Sin ur.

— Nekem nincs is — magának van a pénztárcájában — vigyorgott Polencz ur és hamar megkapta az ál Mr. Cleen frakkját, aki hirtelen rémületében meg akart ugrani.

(Folyt. köv.)

Ráth Mózes: „NY NY“

A legjobb gyakorlati módszer a héber nyelvnek szóban és írásban való elsajátítására magánuton. Ara Lei 120. Megrendelhető a

„SIFRUCH“

zsidó könyvkereskedésben Cluj, Piața Mihai Viteazul 39. sz.

Iskolák és ifjusági egyesületek megfelelő engedélyben részesülnek. Ugyanott jiddis és kántor gramofonlemezek Jossele Rosenblatt és más világhírű kántoroktól óriási választékban. — Kérjen ingyen katalógust.

MINDEN ROTTÁ LEPAGE-nál, KVAR

Kérjen jegyzéket.

Használja fel ezt a szelvényt:

T. LEPAGE zeneműosztály CLUJ. Kérlek ingyen zeneműjegyzéket.

Név: _____

Cím: _____

Hirdessen az Uj Keletben

KIADÓHIV Str.

SZERKESZ

Ejeli te

ELŐFIZETÉ

Egész é

Félév

Negyed

Egy hó

X évfoly

1929 Ja

* 5689

Az e arc

A szkeptikus rínt az igazság ság kérdését a hamisan oldja fogalom elkülö mészettel adó labilis eredmény korlatban azo hólcs megalka teson a fegyve igazsággá ené és az igazságtá denhtóságát te

Az emberi csonyrendűsége ismerik legjobb isztük hasonl azért is, mer ezzel a megajakítják a tör ményket. A poltásszerűen és b fogva a sikert, könyvelik el de beu is megtalá nak azt a gazd tudja burkolni

Baldwin min zervatív-imperi szédületes veré érte őket, — a zeológiaiba tud munkaspárti ke Baldwin minisz az angol korm kormányt, amna évvel ezeltt ut terelők — teri vöztitő angol ig

— a megtorlás tásba a kínai „ kocka esetleg szabadságharco a széthuzásban centrikus táma zonnnyal ugyan elnök, aki tegn delkezési jogár he a délkínai k mint a legfőbb dette volna a „

Baldwin min bejelentése az a a feltevést erős akaraton és tul: a dolgok é hordjak igazsá ságuk lényegét igazság egy, az hetősen függé követi.

„Az, ami a fr — arcucsapá nak* — ezt zen lapok. Már And regényeiből tud sia gyarmatoko letes dolog. A f beléuevelt bestia token minden nyilván abból hogy az Úr oza tette saját képn azonban kihag védelme alól

Mind ezt idáig tőprengtünk azo